

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΑΠΟΦΑΣΗ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ
της προσφυγής υπ' αριθ. 68138/01
την οποία κατέθεσε ο Έ Έ κ.λ.π.
κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συγκροτηθέν στις 6 Μαρτίου 2003 από τμήμα απαρτιζόμενο από τους κ.κ. δικαστές:

F. TULKENS, *Πρόεδρο,*

K.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

G. BONELLO,

P. LORENZEN,

S. ΒΟΤΟΥΧΑΡΟΒΑ,

A. ΚΟΒΛΕΡ,

E. STEINER,

και από τον S. NIELSEN, *Αναπληρωτή Γραμματέα του Τμήματος,*

Έχον υπόψη την προρρηθείσα προσφυγή η οποία εισήχθη στις 12 Ιανουαρίου 2001,

Έχον υπόψη τις παρατηρήσεις τις οποίες υπέβαλε η εναγόμενη Κυβέρνηση και την αντίκρουση των προσφευγόντων,

Αφού διασκέφτηκε, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση:

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Οι προσφεύγοντες, $\Xi \Xi$, $\Xi \Xi$ και $\Xi \Xi$ είναι Έλληνες υπήκοοι, γεννήθηκαν αντίστοιχα το 1923, 1924 και 1953, και διαμένουν στην Αθήνα. Ενώπιον του Δικαστηρίου, εκπροσωπούνται από τη Δικηγόρο Αθηνών Δ. ΛΙΓΚΡΗ. Η Κυβέρνηση εκπροσωπείται από τους κ.κ. Σ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟ, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Ι. ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟ, Δικαστικό Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

A. Οι ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως

Τα πραγματικά περιστατικά, όπως εκτίθενται από τους διαδίκους, έχουν εν περιλήψει ως εξής:

Έως το 1971, το οικόπεδο των προσφευγόντων ευρισκόταν εκτός του σχεδίου της πόλεως του Λουτρακίου. Συμπεριελήφθη στο σχέδιο πόλεως, ως οικοδομήσιμο οικόπεδο, δυνάμει του από 27 Απριλίου 1971 βασιλικού διατάγματος.

Στις 6 Απριλίου 1982, ο Δήμος Λουτρακίου καταχώρησε στο κτηματολόγιο το οικόπεδο των προσφευγόντων ως τμήμα της δασικής εκτάσεως. Οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ένσταση βασιζόμενοι α) στο συμβόλαιο με το οποίο είχαν αποκτήσει την κυριότητα το 1887 και στο οποίο δεν αναφερόταν η ύπαρξη δάσους, β) σε απόφαση του Εφετείου Ναυπλίου, που αναγνώριζε το οικόπεδο αυτό ως ιδιωτική έκταση, και γ) στο γεγονός ότι, από το 1920, υπήρχε άδεια ανεγέρσεως οικοδομής επί του οικοπέδου αυτού, και στο γεγονός ότι το οικόπεδο συμπεριλαμβανόταν στο σχέδιο πόλεως του 1971, όπως είχε δημοσιευθεί στο από 15 Μαΐου 1971 Φ.Ε.Κ.

Στις 6 Αυγούστου 1990, ο Δήμος Λουτρακίου εισήγαγε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση αναιρέσεως του από 27 Απριλίου 1971

βασιλικού διατάγματος. Με την από 7 Ιουλίου 1992 και υπ' αριθ. 2533/1992 απόφαση, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την αίτηση ως υποβληθείσα εκπροθέσμως.

Στις 23 Ιουλίου 1993, η Διεύθυνση Πολεοδομίας της Νομαρχίας Κορίνθου χορήγησε άδεια στην εταιρεία Loutrakat, η οποία είχε συνάψει συμβόλαιο με τους προσφεύγοντες, για να κατασκευάσει πολυώροφη οικοδομή επί του οικοπέδου αυτών.

Εν τούτοις, οι οικοδομικές εργασίες διεκόπησαν στις 13 Αυγούστου 1993 από τον Νομάρχη Κορίνθου και την 1^η Μαρτίου 1994, 1^η Σεπτεμβρίου 1994 και 1^η Μαρτίου 1995 από τον Υπουργό Περιβάλλοντος.

Στις 5 Οκτωβρίου 1993, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων κάλεσε τον Δήμο Λουτρακίου όπως μεταβάλει το σχέδιο πόλεως του 1971, ώστε να προστατευθεί ο πέριξ του πάρκου των ιαματικών πηγών της πόλεως αυτής χώρος. Πρότεινε την απόρριψη της ενστάσεως των προσφευγόντων, επειδή το οικόπεδο αυτό ευρισκόταν σε απόσταση μικρότερη των εξακοσίων μέτρων από το πάρκο των ιαματικών πηγών και από εκκλησία η οποία είχε χαρακτηριστεί ιστορικό μνημείο. Υπεστήριζε επίσης ότι οι αρχές οι οποίες είχαν εκπονήσει το σχέδιο πόλεως το 1971, δεν είχαν τηρήσει την απαιτούμενη διαδικασία, παραλείποντας, κυρίως, να ζητήσουν τη γνώμη του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ), συμφώνως προς το άρθρο 13 του Νόμου 4844/1930. Εν τούτοις, οι προσφεύγοντες αναφέρθηκαν στο από 27 Απριλίου 1971 διάταγμα περί επεκτάσεως του σχεδίου της πόλεως του Λουτρακίου, στο οποίο αναφερόταν ότι ο ΕΟΤ είχε υποβάλει τότε γνωμοδότηση, συμφώνως προς την οποία είχε γίνει ρητώς δεκτό ότι ήταν δυνατό το οικόπεδο των προσφευγόντων να συμπεριληφθεί στο σχέδιο πόλεως.

Στις 13 Φεβρουαρίου 1996, ο Δήμος Λουτρακίου αποφάσισε να χαρακτηρίσει το οικόπεδο των προσφευγόντων «χώρο πρασίνου». Στη

συνέχεια, διαβίβασε τον φάκελο στο Συμβούλιο Χωροταξικής Οργάνωσης Περιβάλλοντος (ΣΧΟΠ), το οποίο γνωμοδότησε στις 6 Νοεμβρίου 1997. Το ΣΧΟΠ διαβίβασε στη συνέχεια τον φάκελο στη Νομαρχία, όμως η Νομαρχία απεφάνθη ότι ήταν αναρμόδια. Η Νομαρχία καθυστέρησε ωστόσο έξι μήνες να διαβιβάσει τον φάκελο στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, το οποίο, στις 25 Μαΐου 2000, πληροφόρησε τους προσφεύγοντες και τον Δήμο Λουτρακίου ότι ο φάκελος το οποίο είχε καταρτίσει ο εν λόγω Δήμος, έπρεπε να συμπληρωθεί.

Στις 13 Ιουνίου 1996, ο Δήμος Λουτρακίου χαρακτήρισε το οικόπεδο των προσφευγόντων «δημόσια έκταση» και μείωσε τον συντελεστή δομήσεως της περιοχής. Στις 12 Νοεμβρίου 1996, ο Δήμος απέρριψε ένσταση των προσφευγόντων κατά της αποφάσεως αυτής.

Με την από 17 Σεπτεμβρίου 1997 και υπ' αριθ. 4299/1996 απόφαση, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκανε δεκτή την κατατεθείσα από τον Δήμο Λουτρακίου αίτηση αναιρέσεως της αδείας ανεγέρσεως, η οποία είχε χορηγηθεί στους προσφεύγοντες στις 23 Ιουλίου 1993 από τη Νομαρχία Κορίνθου. Το Συμβούλιο της Επικρατείας καταλόγισε στους προσφεύγοντες ότι δεν είχαν λάβει προηγουμένως άδεια κοπής των δένδρων τα οποία ευρίσκονταν εντός του οικοπέδου, γεγονός το οποίο εμπόδιζε τη χορήγηση αδείας ανεγέρσεως. Το Συμβούλιο της Επικρατείας παρέπεμψε την υπόθεση στη Διοίκηση για να λάβει τα αναγκαία μέτρα. Στις 31 Οκτωβρίου 1995, οι προσφεύγοντες απευθύνθηκαν στη Διεύθυνση Πολεοδομίας για να λάβουν την εν λόγω άδεια αποψιλώσεως, όμως η Διεύθυνση αυτή δεν τους τη χορήγησε: υποστήριζε ότι ο φάκελος ήταν ατελής, αλλά, κατά τους προσφεύγοντες, απέφυγε να διευκρινίσει ποια έγγραφα έπρεπε να προσκομισθούν.

Με την υπ' αριθ. 3376/1998 απόφαση, το Συμβούλιο της Επικρατείας ακύρωσε απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, που δεν συμπεριέλαβε το

οικόπεδο των προσφευγόντων στο σύστημα προσδιορισμού της αντικειμενικής φορολογικής αξίας των ακινήτων τα οποία περιλαμβάνονταν στο σχέδιο πόλεως, το οποίο είχε καταρτίσει ο Δήμος Λουτρακίου.

Στις 30 Οκτωβρίου 1996, η εταιρεία Loutrakat ζήτησε την άδεια να προβεί σε κοπή των εντός του οικοπέδου δένδρων. Στις 8 Απριλίου 1997, η Διεύθυνση Πολεοδομίας του Δήμου Λουτρακίου απέρριψε την αίτηση, επειδή το οικόπεδο ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του Νόμου 998/79 περί προστασίας των εντός των πόλεων δασικών εκτάσεων. Με την υπ' αριθ. 2562/2000 απόφαση, το Συμβούλιο της Επικρατείας απέρριψε την εισαχθείσα από τους προσφεύγοντες αίτηση αναιρέσεως της αποφάσεως αυτής της Διευθύνσεως Πολεοδομίας.

Στις 17 Οκτωβρίου 1997, η εταιρεία Loutrakat υπέβαλε νέα αίτηση. Στις 3 Νοεμβρίου 1997, η Διεύθυνση Πολεοδομίας του Δήμου Λουτρακίου απήντησε ότι η αίτηση δεν ήταν πλήρης. Στις 18 Νοεμβρίου 1997, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν τα απαιτούμενα έγγραφα και ζήτησαν εκ νέου να τους χορηγηθεί άδεια αποψιλώσεως. Εν τούτοις, ο Δήμος Λουτρακίου δεν τους απήντησε. Τότε, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση αναιρέσεως παραλείψεως της διοικήσεως από πράξη.

Με την από 17 Αυγούστου 2000 και υπ' αριθ. 2563/2000 απόφαση, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκανε δεκτή την αίτηση και παρέπεμψε την υπόθεση στη Διοίκηση προκειμένου αυτή να αποφανθεί επί του ως άνω αιτήματος. Το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι η παράλειψη της Διευθύνσεως Πολεοδομίας όσον αφορά τη χορήγηση της αδείας δεν ήταν δυνατό να αντικατασταθεί από έγγραφο γενικού περιεχομένου και άνευ μνείας νομοθετικών διατάξεων κατά παράβαση των οποίων οι προσφεύγοντες φέρονταν ότι ενήργησαν. Απέρριψε το επιχείρημα του Δήμου Λουτρακίου, συμφώνως προς το οποίο είχε καταθέσει πρόταση μεταβολής του σχεδίου πόλεως του 1971. Δέχθηκε ότι το ζήτημα της αδείας ανεγέρσεως ήταν σαφώς

συνδεδεμένο με εκείνο της αδείας κοπής των δένδρων. Τέλος, έκρινε ότι ο φάκελος, τον οποίο οι προσφεύγοντες είχαν υποβάλει στη Διοίκηση, ήταν πλήρης και ανέφερε με σαφήνεια τη θέση στην οποία έπρεπε να ανεγερθεί η οικοδομή, καθώς και τον αριθμό, το είδος και τη θέση των προς κοπή δένδρων.

Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι παρά το γεγονός ότι εξεδόθη η ως άνω απόφαση, ο Δήμος Λουτρακίου συνέχισε να ζητά από τους προσφεύγοντες να πληρούν προϋποθέσεις τις οποίες δεν προέβλεπε η νομοθεσία. Οι προσφεύγοντες κατέβαλαν προσπάθειες να συμμορφωθούν προς τις απαιτήσεις του Δήμου: εκπροσωπήθηκαν από δύο μηχανικούς κατά την επιθεώρηση του οικοπέδου, την οποία διενήργησε η Διεύθυνση Πολεοδομίας, και κατέθεσαν εκ νέου τοπογραφικό διάγραμμα υποδεικνύον τα προς κοπή δένδρα, θάμνους και φυτά. Κατά τους προσφεύγοντες, η Διεύθυνση διετύπωσε επίσης εξωπραγματικές απαιτήσεις, όπως η υπόδειξη εκάστου φυτού του οικοπέδου επί του τοπογραφικού διαγράμματος.

Στις 6 Σεπτεμβρίου 2000, οι προσφεύγοντες ήγειραν ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου Κορίνθου αγωγή αποζημιώσεως κατά του Δημοσίου και του Δήμου Λουτρακίου, βάσει των άρθρων 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα. Ζητούσαν αποζημίωση ύψους 1 799 952 000 δραχμών για τη ζημία την οποία είχαν υποστεί εξαιτίας της αρνήσεως των αρχών να τους επιτρέψουν να κτίσουν επί του οικοπέδου τους. Επικαλούνταν επίσης την άρνηση της Διοικήσεως να συμμορφωθεί προς την υπ' αριθ. 2563/2000 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι, με την από 12 Ιανουαρίου 2001 απόφαση, ο Δήμος Λουτρακίου προέβη σε μείωση κατά 50% του οικοδομήσιμου εμβαδού του οικοπέδου τους, ώστε να επιτύχει τη μείωση της αξίας του σε περίπτωση απαλλοτριώσεως. Ειδικότερα, ο Δήμος κάλεσε τους προσφεύγοντες να δεχθούν συντελεστή δομήσεως 1,20 για το οικόπεδό τους

αντί εκείνου 3,18, όπως προβλέπεται από τον νόμο για την πόλη του Λουτρακίου.

Στις 7 Μαρτίου 2001, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση αναιρέσεως της αποφάσεως αυτής. Ισχυρίζονταν ότι ο συντελεστής δομήσεως είχε ορισθεί με το από 27 Απριλίου 1971 διάταγμα, και ότι τα επικαλούμενα από τον Δήμο κείμενα, προκειμένου να μειωθεί ο εν λόγω συντελεστής, δεν ήταν δυνατό να έχουν εν προκειμένω εφαρμογή. Το Συμβούλιο της Επικρατείας παρέπεμψε την υπόθεση στο Διοικητικό Εφετείο Τριπόλεως. Η διαδικασία εξακολουθεί να εκκρεμεί.

B. Οικείο εσωτερικό δίκαιο

Το άρθρο 72 του Π.Δ. 18/1989 περί κωδικοποίησης των νομοθετικών διατάξεων περί του Συμβουλίου της Επικρατείας, ορίζει ότι 1. Η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας συγκροτεί, προτάσει του Προέδρου της, διετούς θητείας επιτροπή απαρτιζόμενη εκ δύο αντιπροέδρων και ενός συμβούλου εκ εκάστου τμήματος. 2. (...) 3. Η Επιτροπή ελέγχει αν η διοίκηση συμμορφώνεται προς τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας. Εάν η διοίκηση αρνηθεί να συμμορφωθεί, η Επιτροπή δύναται να επιληφθεί αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου. 4. Οι διοικητικές αρχές υποχρεούνται να παρέχουν παν πρόσφορο στοιχείο προς την Επιτροπή. Αν η Επιτροπή διαπιστώσει μη φυσιολογική καθυστέρηση, παράλειψη ή άρνηση συμμορφώσεως προς απόφαση, συντάσσει έκθεση την οποία υποβάλλει στον Πρωθυπουργό και στον Υπουργό Δικαιοσύνης (...). 5. Προεδρικό Διάταγμα, εκδιδόμενο τη προτάσει του Υπουργού Δικαιοσύνης και μετά από γνωμοδότηση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ορίζει τον τρόπο και την ακολουθητέα διαδικασία προκειμένου να υποχρεωθεί η διοίκηση σε συμμόρφωση.

Το άρθρο 40 § 2 του Νόμου 1337/1983 περί επεκτάσεως των σχεδίων πόλεων και πολεοδομικών θεμάτων, ορίζει ότι για την κοπή των δένδρων εντός εγκεκριμένων σχεδίων πόλεως (...), απαιτείται άδεια χορηγούμενη από την αρμόδια πολεοδομική αρχή. (...)

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

1. Επικαλούμενοι το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1, οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι παραβιάστηκε το δικαίωμά τους στον σεβασμό της περιουσίας, εξαιτίας της τακτικής του Δήμου Λουτρακίου, που σκοπό έχει να τους εμποδίσει να απολαύουν πλήρως της ιδιοκτησίας τους.

2. Επικαλούμενοι το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την άρνηση του Δήμου να συμμορφωθεί προς την απόφαση 2563/2000 του Συμβουλίου της Επικρατείας.

3. Επικαλούμενοι το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για τη μεγάλη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας προς λήψη της αδείας ανεγέρσεως οικοδομής επί του οικοπέδου τους.

4. Επικαλούμενοι το άρθρο 13 της Συμβάσεως, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την απουσία στο ελληνικό δίκαιο ενδίκου μέσου, το οποίο θα τους επέτρεπε να υποχρεώσουν τον Δήμο να συμμορφωθεί προς την απόφαση 2563/2000 του Συμβουλίου της Επικρατείας.

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1, το οποίο ορίζει:

«Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού ειμή για λόγους

δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπόμενους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους.

Οι προαναφερόμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέσει σε ισχύ νόμους τους οποίους ήθελε κρίνει αναγκαίους προς ρύθμιση της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιο συμφέρον ή προς εξασφάλιση της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.».

Πρώτον, η Κυβέρνηση προβάλλει ένσταση μη εξαντλήσεως των εσωτερικών ενδίκων μέσων. Υποστηρίζει ότι η αγωγή αποζημιώσεως, την οποία οι προσφεύγοντες εισήγαγαν στις 6 Σεπτεμβρίου 2000 ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου Κορίνθου (και στην οποία επικαλούνται τα αυτά περιστατικά και διατυπώνουν τις αυτές αιτιάσεις, όπως και ενώπιον του Δικαστηρίου) ακόμα εκκρεμεί.

Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η αγωγή αυτή δεν θα οδηγήσει στον τερματισμό της εν τοις πράγμασι απαλλοτριώσεως, την οποία υφίστανται, ή της παρεμποδίσεως της απολαύσεως της ιδιοκτησίας τους, ούτε στην έκδοση αδείας ανεγέρσεως οικοδομής, η οποία θα τους επιτρέψει να απολαύσουν επωφελώς την ιδιοκτησία τους. Η διαδικασία αυτή δεν δύναται να αναγκάσει τις αρχές να συμμορφωθούν προς την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Περαιτέρω, το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Δικαίου υπάγει την αγωγή αυτή σε μία προϋπόθεση: τον παράνομο χαρακτήρα πράξεως ή παραλείψεως κατά την ενάσκηση της δημοσίας εξουσίας. Ωστόσο, η Κυβέρνηση δηλώνει ότι η άρνηση της διοικήσεως να χορηγήσει την άδεια κοπής των δένδρων και να συμμορφωθεί προς την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ουδόλως είναι παράνομη. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Κυβέρνηση δεν αποδεικνύει την αποτελεσματικότητα του εν λόγω ενδίκου μέσου.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι κατά το άρθρο 35 § 1 της Συμβάσεως, δεν

δύναται να επιληφθεί υποθέσεως ει μη κατόπιν εξαντλήσεως των εσωτερικών ενδίκων μέσων. Στο σημείο αυτό, υπογραμμίζει ότι ο κανόνας, ο οποίος επαναλαμβάνεται στη διάταξη αυτή, επιβάλλει στα πρόσωπα, τα οποία επιθυμούν να εγείρουν κατά του Κράτους αγωγή ενώπιον διεθνούς δικαστικού ή διαιτητικού οργάνου, την υποχρέωση να έχουν προηγουμένως κάνει χρήση των μέσων τα οποία προσφέρει το δικαστικό σύστημα της χώρας τους. Τα Κράτη δεν υποχρεούνται επομένως να αιτιολογήσουν τις ενέργειές τους ενώπιον διεθνούς οργανισμού πριν να έχουν προηγουμένως τη δυνατότητα να αποκαταστήσουν τα πράγματα στην εσωτερική έννομη τάξη τους. Για να είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι τήρησε τον κανόνα, πρέπει ο προσφεύγων να επωφεληθεί των κατά κανόνα διαθέσιμων και επαρκών ενδίκων μέσων, προκειμένου να του επιτραπεί να επιτύχει επανόρθωση των παραβιάσεων τις οποίες ισχυρίζεται ότι έλαβαν χώρα (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση *Assenov κ.λ.π. κατά της Βουλγαρίας* από 28 Οκτωβρίου 1998, *Recueil des arrêts et decisions* 1998-VIII, σελ. 3286, § 85).

Στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι οι προσφεύγοντες δεν έχουν – τουλάχιστον μέχρι στιγμής – αποτελέσει αντικείμενο απαλλοτριώσεως. Όπως αναφέρουν οι ίδιοι οι προσφεύγοντες, η υπόθεση εξακολουθεί να εκκρεμεί ενώπιον του Υπουργείου Περιβάλλοντος και είναι προφανές ότι ο Δήμος χρησιμοποιούσε επί έτη την απειλή της απαλλοτριώσεως προκειμένου να εμποδίσει τους προσφεύγοντες να απολαύσουν την ιδιοκτησία τους. Από αυτές τις πραγματικές περιστάσεις προκύπτει ότι οι προσφεύγοντες δεν έχουν στερηθεί της ιδιοκτησίας τους, αλλά αδυνατούν να διαθέτουν αυτή όπως επιθυμούν λόγω της τακτικής της διοικήσεως, η οποία χαρακτηρίζει τις εκτάσεις αυτές «χώρους πρασίνου», ή αρνείται να χορηγήσει την άδεια κοπής των δένδρων, απαραίτητη προϋπόθεση για τη χορήγηση αδείας ανεγέρσεως οικοδομής, ή εκδίδει διαταγή όπως οι προσφεύγοντες αποδεχθούν συντελεστή δομήσεως

μικρότερο από εκείνον ο οποίος προβλέπεται για ολόκληρη την πόλη του Λουτρακίου.

Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι στις 6 Σεπτεμβρίου 2000, οι προσφεύγοντες εισήγαγαν ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου Κορίνθου αγωγή αποζημιώσεως κατά του Δημοσίου και του Δήμου Λουτρακίου, βάσει των άρθρων 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα. Ζητούσαν αποζημίωση ύψους 1 799 952 000 δραχμών για τη ζημία την οποία είχαν υποστεί εξαιτίας της αρνήσεως των αρχών να τους επιτρέψουν να αναγείρουν οικοδομή επί του οικοπέδου τους.

Ωστόσο, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η διαδικασία αυτή δύναται, εφόσον η έκβαση είναι ευνοϊκή για τους προσφεύγοντες, να επανορθώσει τη ζημία την οποία ενδεχομένως υπέστησαν οι προσφεύγοντες εξαιτίας των εμποδίων τα οποία έθεσε η διοίκηση στην απόλαυση της ιδιοκτησίας τους. Εντούτοις, η διαδικασία αυτή ακόμα εκκρεμεί ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου Κορίνθου.

Επικουρικώς, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η αίτηση αναιρέσεως της αποφάσεως, με την οποία επιβάλλεται στους προσφεύγοντες νέος συντελεστής δομήσεως, και η οποία εισήχθη από τους προσφεύγοντες ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Τριπόλεως, ακόμα εκκρεμεί.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι πρέπει η αιτίαση αυτή να απορριφθεί λόγω μη εξαντλήσεως των εσωτερικών ενδίκων μέσων, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Συμβάσεως.

2. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1, το οποίο ορίζει τα εξής σχετικά:

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί δικαίως (...), από (...) αμερόληπτο δικαστήριο (...), το οποίο θα αποφασίσει (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

α) Πρώτον, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το άρθρο 6 § 1 δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω, διότι η διαδικασία ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν ήταν καθοριστική για δικαιώματα αστικής φύσεως. Η απόφαση 2563/2000 του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία αναιρέθηκε η παράλειψη του Δήμου να απαντήσει στην από 17 Οκτωβρίου 1997 αίτηση των προσφευγόντων, δεν συνεπάγεται ύπαρξη ζημίας σε βάρος των προσφευγόντων. Η μόνη υποχρέωση η οποία απορρέει από την απόφαση αυτή, είναι η υποχρέωση της διοικήσεως να δώσει στους προσφεύγοντες μία απάντηση, η οποία θα ήταν δυνατό να είναι και αρνητική, αλλά δεν θα ήταν δυνατό να συνεπάγεται τούτο υποχρέωση της διοικήσεως σε αποζημίωση των προσφευγόντων. Επίσης, σε περίπτωση αρνήσεως της διοικήσεως να χορηγήσει την άδεια κοπής των δένδρων, οι προσφεύγοντες θα είχαν τη δυνατότητα να εισάγουν προσφυγή για παράβαση καθήκοντος. Τέλος, το οικόπεδο των προσφευγόντων δεν έχει ακόμα αποτελέσει αντικείμενο πολεοδομικής ρυθμίσεως, διότι η διαδικασία η σχετική προς την τροποποίηση του σχεδίου πόλεως εκκρεμεί ακόμα.

Οι προσφεύγοντες υπογραμμίζουν ότι παραπονούνται για την άρνηση της διοικήσεως να τους επιτρέψει να απολαύσουν της ιδιοκτησίας τους, ήτοι να προβούν στην ανέγερση οικοδομής επί του οικοπέδου τους, γεγονός το οποίο αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο του δικαιώματος ιδιοκτησίας, το οποίο εγγυάται το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 6 § 1 εφαρμόζεται οσάκις υφίσταται «αμφισβήτηση» επί «δικαιώματος» «αστικής φύσεως», περί του οποίου δύναται τις να διατείνεται, τουλάχιστον κατά τρόπο υπερασπίσιμο, ότι αναγνωρίζεται στο εσωτερικό δίκαιο. Πρέπει να πρόκειται για «αμφισβήτηση» πραγματική και σοβαρή. Είναι δυνατόν επίσης να αφορά τόσο την ύπαρξη δικαιώματος όσο και το εύρος του ή τον τρόπο ενασκήσεως αυτού. Περαιτέρω, πρέπει η έκβαση της διαδικασίας να είναι αμέσως καθοριστική για

το εν λόγω δικαίωμα, αφού το άρθρο 6 § 1 δεν αρκείται, προκειμένου να έχει εφαρμογή, σε έναν αδύναμο δεσμό ούτε σε μακροπρόθεσμες συνέπειες (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, απόφαση *Balmer-Schafroth κατά της Ελβετίας* από 26 Αυγούστου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-IV, § 32).

Το Δικαστήριο συμφωνεί με την Κυβέρνηση ότι το αντικείμενο της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ήταν η ακύρωση της σιωπηρής αρνήσεως της διοικήσεως να χορηγήσει την άδεια στους προσφεύγοντες. Εντούτοις, επισημαίνει ότι συμφώνως προς το άρθρο 40 § 2 του Νόμου 1337/1983, η άδεια κοπής των δένδρων είναι απαραίτητη για τη χορήγηση οικοδομικής αδειάς. Κατά τα λοιπά, το ίδιο το Συμβούλιο της Επικρατείας είχε δεχθεί ότι το ζήτημα της οικοδομικής αδειάς συνδεόταν σαφώς με το ζήτημα της αδειάς κοπής των δένδρων. Στο σημείο αυτό, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα ανοικοδομήσεως επί οικοπέδου είναι δικαίωμα αστικής φύσεως, υπό την έννοια του άρθρου 6 § 1 (*Allan Jacobsson κατά της Σουηδίας*, απόφαση από 25 Οκτωβρίου 1999, *série A* n° 163, § 73). Επομένως, το Δικαστήριο κρίνει ότι η έκβαση της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ήταν αμέσως καθοριστική για παρόμοιο δικαίωμα.

Εν περιλήψει, το άρθρο 6 § 1 έχει εφαρμογή, και θα πρέπει να απορριφθεί η σχετική ένσταση της Κυβερνήσεως.

β) Όσον αφορά το βάσιμο της αιτιάσεως, η Κυβέρνηση υπενθυμίζει ότι μετά την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, και προκειμένου να συμμορφωθεί προς αυτή, η Διεύθυνση Πολεοδομίας κάλεσε τους προσφεύγοντες να ορίσουν συνάντηση με αυτή προκειμένου να διενεργηθεί αυτοψία και να διορθωθεί το τοπογραφικό διάγραμμα. Εντούτοις, η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι η Διεύθυνση Πολεοδομίας δεν δύναται να προβεί στην εξέταση της αιτήσεως χορηγήσεως αδειάς των προσφευγόντων διότι αυτοί δεν υποβάλλουν τα απαιτούμενα έγγραφα. Η Διεύθυνση αυτή θα

ήταν έτοιμη να αποφανθεί επί της αιτήσεως υπό τον όρο ότι οι προσφεύγοντες θα αποδεχθούν τον συντελεστή δομήσεως και θα προβούν στην κατάρτιση του τοπογραφικού σχεδιαγράμματος υπό τις νόμιμες προϋποθέσεις.

Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η άρνηση της Διοικήσεως να αποφανθεί επί του ζητήματος της χορηγήσεως της αδείας κοπής των δένδρων ισοδυναμεί με άρνηση συμμορφώσεως προς την απόφαση 2563/2000 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Με την απόφαση αυτή ακυρώθηκε η άρνηση της Διοικήσεως να χορηγήσει την άδεια και διαβιβάστηκε ο φάκελος στον Δήμο Λουτρακίου αφού χαρακτηρίστηκε πλήρης. Εντούτοις, ο Δήμος, αντί να εξετάσει τον φάκελο, εξακολούθησε να ισχυρίζεται ότι δεν ήταν πλήρης, και έθεσε μη νόμιμους όρους για τη χορήγηση της αδείας, όπως η αποδοχή από τους προσφεύγοντες συντελεστή δομήσεως κατώτερου του εκ του νόμου προβλεπόμενου και η υποχρέωση αναγραφής στο τοπογραφικό σχεδιάγραμμα ακόμα και των προς κοπή φυτών.

Το Δικαστήριο κρίνει, με γνώμονα το σύνολο των επιχειρημάτων των διαδίκων, ότι η αιτίαση αυτή θέτει σοβαρά ζητήματα νόμου και ουσία, τα οποία δεν είναι δυνατό να επιλυθούν στο παρόν στάδιο της εξετάσεως της προσφυγής, αλλά απαιτούν εξέταση επί της ουσίας.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι δεν πρέπει η αιτίαση αυτή να μη γίνει δεκτή ως προδήλως αβάσιμη, υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Συμβάσεως. Ουδείς άλλος λόγος απαραδέκτου διαπιστώθηκε.

3. Οι προσφεύγοντες καταγγέλλουν τη μακρά διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας προς λήψη της αδείας ανεγέρσεως οικοδομής επί του οικοπέδου τους. Επικαλούνται το άρθρο 6 § 1, το οποίο ορίζει τα εξής σχετικά:

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσή του δικαστεί (...) εντός ευλόγου προθεσμίας, από (...) δικαστήριο (...), το οποίο θα αποφασίσει (...)

επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι οι προσφεύγοντες δεν παραπονούνται για τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον συγκεκριμένου δικαστηρίου, αλλά για την καθυστέρηση της Διοικήσεως να τους χορηγήσει την άδεια κοπής των δένδρων, περίπτωση η οποία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 § 1.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι η αιτίαση αυτή είναι ασυμβίβαστη *ratione materiae* με τις διατάξεις της Συμβάσεως υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Συμβάσεως και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 § 4.

4. Τέλος, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την απουσία στο ελληνικό δίκαιο ενδίκου μέσου το οποίο θα τους επέτρεπε να υποχρεώσουν τον Δήμο Λουτρακίου να συμμορφωθεί προς την απόφαση 2563/2000 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ισχυρίζονται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει ότι:

«Κάθε πρόσωπο του οποίου τα αναγνωριζόμενα στην (...) Σύμβαση δικαιώματα και ελευθερίες παραβιάστηκαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίαση διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτέλεσει των δημοσίων καθηκόντων τους.»

Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι η άρνηση της Διοικήσεως να συμμορφωθεί προς απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας συνιστά παραβίαση του άρθρου 95 § 5 του Συντάγματος. Οι δημόσιοι λειτουργοί οι οποίοι αρνούνται να συμμορφωθούν προς παρόμοια απόφαση, είναι δυνατό να διωχθούν ποινικώς βάσει του άρθρου 50 § 4 του Διατάγματος 18/1989, του άρθρου 259 του Ποινικού Κώδικα (υπάλληλος ο οποίος με πρόθεση παραβαίνει τα καθήκοντα της υπηρεσίας του με σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του παράνομο όφελος) ή του άρθρου 107 του δημοσιοϋπαλληλικού κώδικα (παράνομη ενέργεια δημοσίου υπαλλήλου εν ενεργεία). Επίσης, η

Κυβέρνηση υπενθυμίζει ότι οι προσφεύγοντες έχουν ήδη προσφύγει στο Συμβούλιο της Επικρατείας με νέα αίτηση αναιρέσεως της αρνήσεως της Διοικήσεως να συμμορφωθεί προς τη δικαστική απόφαση, και έχουν εισάγει αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου Κορίνθου. Και οι δύο διαδικασίες εκκρεμούν.

Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι δεν διαθέτουν ένδικο μέσο το οποίο θα τους επέτρεπε να υποχρεώσουν τη Διοίκηση να χορηγήσει την άδεια αποψιλώσεως, ή να επιταχύνουν τη διαδικασία απαλλοτριώσεως. Τα μέσα τα οποία αναφέρει η Κυβέρνηση, δεν είναι πραγματικά. Ειδικότερα, το μέσο το οποίο βασίζεται στο άρθρο 259 του Ποινικού Κώδικα, προϋποθέτει ότι ο δημόσιος υπάλληλος με πρόθεση έχει παραβεί τα καθήκοντα της υπηρεσίας του, γεγονός το οποίο είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να αποδειχθεί. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν επίσης ότι στις 28 Δεκεμβρίου 2001, διετύπωσαν τα παράπονά τους προς τον Υπουργό Περιβάλλοντος, αλλά ουδεμία απάντηση έλαβαν από αυτόν. Τέλος, λαμβανομένης υπόψη της αρνήσεως της Διοικήσεως να συμμορφωθεί προς την απόφαση 2563/2000 του Συμβουλίου της Επικρατείας, είναι αμφίβολο αν η Διοίκηση συμμορφωθεί προς νέα απόφαση, η οποία θα διαπίστωνε τη μη συμμόρφωση αυτής προς την ως άνω απόφαση.

Το Δικαστήριο κρίνει, με γνώμονα το σύνολο των επιχειρημάτων των διαδίκων, ότι η αιτίαση αυτή θέτει σοβαρά ζητήματα νόμου και ουσίας, τα οποία δεν είναι δυνατό να επιλυθούν στο παρόν στάδιο της εξετάσεως της προσφυγής, αλλά απαιτούν εξέταση επί της ουσίας. Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι δεν πρέπει η αιτίαση αυτή να μη γίνει δεκτή ως προδήλως αβάσιμη, υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Συμβάσεως. Ουδείς άλλος λόγος απαραδέκτου διαπιστώθηκε.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομοφώνως,

Κάνει δεκτές, με την επιφύλαξη όλων των λόγων ουσίας, τις αιτιάσεις των

προσφευγόντων, οι οποίες βασίζονται στα άρθρα 6 § 1 (άρνηση συμμορφώσεως προς δικαστική απόφαση) και 13 της Συμβάσεως.

Δεν κάνει δεκτή την προσφυγή ως απαράδεκτη κατά τα λοιπά.

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

Søren NIELSEN

Αναπληρωτής Γραμματέας

[υπογραφή δυσανάγνωστη]

Françoise TULKENS

Πρόεδρος

[σφραγίδα]

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ